

לקוטי דיבורים על עניני פורים

פרשתא מהכא בעלנחיס ימך המקרה ובשפלות ידיים ידלוף הבית (קבלת יי) בשביל עלות שהי להם לישראל שלא עסקו בחורב ועשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני וגוי ואין מקרה אלא הקב"ה שנה' המקרה במים עליותיו, וכבר מלינו בחז"ל שעמלק בא על עלות בחורה, כמו שדרשו רפידים שרפו ידיהם מדברי תורה, ש"י הרפיון ידים בחורה בא עמלק. ואף שמלינו בחז"ל טעמים אחרים על הכרה הזו של המן. יש שאמרו משום שנהנו מסעודת אחשורוש, ויש שאמרו שהשתחוו לללם, ועוד מלינו טעם אחר כמו שדרשו חז"ל על הא דאמר המן עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, שכלל ישראל היו בפירוד, ולא היו אחדות ביניהם, ולכן בא עליהם לרה זו, וכמו ש"כ הגחיבות בפירושו מגלת סתרים שלכן תקנו עיקר מלות היום במשלות מנות ומחנות לאציונים לתקן שורש החטא, כי החטא היה מה שהי פירוד בין בניי, לכן תקנו שמלות היום יהיו שיתאחדו בניי ויהי אהבה שר"י ביניהם, ולריכוס להבין איך כל הטעמים מתאימים, כי אלו ואלו דא"ת.

ויסוד הדבר הוא, כי שורש החטא של עבודה זרה ותאוה הוא פירוד, כי חלל תאוה מלינו כחוב ותאוה יבקש נפרד, ועבודה זרה שורשה הוא פירוד, בקשו אלויות הרבה, היפוך מהאחדות כי מי שהוא בפירוד מחפש תאוה, שהנפרד עושה הכל רק לעצת עצמו ולא לעצת הזולת, ולכן הוא הולך אחר הנחת עצמו שמלוכש בתאוה ושאר חטאים, נמלא שיסוד החטאים הוא באמת הפירוד, וכמו שאמר המן עם אחד, עם

(א) בגמ. מגילה (יא.) אמר רב מתנה מהכא אשר לו חלקים קרובים אליו, ר"ל אמר מהכא או הנסה חלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי. כבר ביארנו שהפתיחות שמלינו בגמ. הוא, שכל אמורא מדגיש נקודה אחרת מהמגילה, והפתיחה משתמשת כמפתח שעל ידה יבינו הלימוד של המגילה, וחוקפו של הנס, וכל אמורא מדגיש נקודה אחרת, יש שמבארים ההנהגה שהי בעת הגאולה, ויש שמבארים התולאה שנשאר לדורות מהגאולה, ורב מתנה מפרש כי עיקר הפרסומי נייסא בהמגילה הוא איך שהקב"ה מקבל תפילתינו בעת לרה, ולפרסם איך שהקב"ה קרוב אלינו, והדבר מצוהר בדברי הרמב"ם במנין המלות שסידר בהקדמה לספר הי"ד, שכתב "ולונו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שזכו של הקב"ה ותשועת שטעה לנו והי קרוב לשועתנו כדי לזכרו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בחורה ומי גוי גדול אשר לו חלקים וגוי", הרי שכי שקריאת המגילה הוא זכדי לפרסם זה הקרא שהקב"ה קרוב אלינו, ומקורו עהור מפתיחת רב מתנה.

ור"א אשר מביא הקרא של או הנסה, נחכו לדבר בשזכו של הקב"ה, כי הפסוק של מי גוי גדול מדבר בשזכו של בני ישראל, שהקב"ה קרוב לתפילתם, והוא מדגיש מהמגילה שזכו של הקב"ה, או הנסה חלקים לבוא לו גוי מקרב גוי, ולדבר זה נחכו הרמב"ם בתחילת דבריו, "כדי להזכיר שזכו של הקב"ה וכו'".

(ב) ר' אלעזר פתח לה פתחה להאי

וכן הוא אומר כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יו"ט וכו' ששון זו מילה ויקר לנו תפילין וכו', ומדייק השפ"א למה לא כתוב צפירוש ליהודים היטה תורה יו"ט מילה ותפילין, רק שנכתב הכל בדרך רמז, רק ביאור הדבר הוא כי גם בגלות הי' להם תורה, אלא שכל זמן שהיו תחת עמלק, הי' כסוי ואועם שלא ירגישו את האור בתורה, כמוש"כ כי יד על כס י-ה, שעמלק מסתיר לכל דבר שבקדושה למען שלא ירגישו מחיקות בעבודת השי"ת, וכשגברו על עמלק אז הרגישו האור שיש בתורה, וזו הכונה דרשת חז"ל ליהודים היטה אורה, שהרגישו הגר מצוה ותורה אור, וכמו"כ בגלות הי' חסר להם הרגשת השמחה שבצרות וימים טובים, שלא היו מרגישים האשרינו מה טוב חלקינו, ושיש צהי"ע בחירה מיוחדת של אחת בחרתנו מכל העמים, ורק כשנגאלו מתחת יד עמלק הרגישו השמחה שיש בימים טובים, והרגישו צנפסם האשרינו מהטוב חלקינו.

ששון זו מילה, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה שש חכמי על אמרתך כמוצא שלל רב, וקאי על מצוה מילה, (ועיי' רש"י שבת קל. שם פרש שהכונה להגמ. מנחות (מג:) שבעת שהי' דוד במרחץ וראה עצמו ערום מכל המצות עד שזכר במצות מילה ונתייבבה דעתו.), כי ששון נקרא שמחה יתירה, וכמי שמוציא שלל רב צצת אחת, שיש לו שמחה גדולה, כי מצות מילה היא צבחינה שצפעם אחת נחטלה עליו גדולה, שנשחנה גופו מגוף של גוי לגוף קדוש של ישראל, וכמו שפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביאל מה שדרשו חז"ל דבר לזה לאלף דור על מצות מילה, שהי' לרי"ך אלף דורות של עבודה להגיע להך מדריגה שנתעלה בו האדם במצות מילה, וזהו השלל רב שצא בעת מצות מילה, ולכן נקרא בשם ששון, ובעת שנגאלו הרגישו הששון צבחינה.

שלריך להיות אחד באחדות, והוא מפוזר ומפורד, ועיקר הפירוד בא להם ע"י הרפיון ידים בתורה, שע"י שנתעללו בד"ת נאבד מהם הרושם מתורה, כי תורה היא המאחדת את האדם ומקשרו לשורשו, ורק ע"י הרפיון ידים באו לידי פירוד, ומהפירוד באו לידי החטאים של נהנו מסעודת החשורוש והשתחוו לאלם, וחז"ל מבארים כל הדברים שגרמו להרע, וכל הדברים גרמו בצירוף, כי אחד מביא להשני, ור"א מגלה לנו כי שורש כל החטאים הי' הרפיון ידים והעלולת בד"ת, ומזה באו לידי דברים אחרים.

ג) רבי יוחנן פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו (תהלים לח' ג') אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו בימי מרדכי ואסתר, צוה מגלה לנו ר"י כי רק בימי מרדכי ואסתר שהי' מחייית עמלק, אז הי' ביכולת שהכל יראו שהישועה היטה מאת ה'. כי אף מה שניאלו בני ישראל מעלת המן לאבדם, יש לתלות בסדר הטבע ובמקרה, ובסדר ומסובב, כי ע"י שהי' לצני"א אחותם בבית המלך ניאלו, והכל הי' במקרה, שהרג אשתו מפני אוהב, ושזב הרג אוהב מפני אשתו, והיו יכולין צני"א לתלות הכל בבהשדלות של אחותם בבית המלך, ורק מפני שאז הי' מחייית עמלק, שהוא היסוד של מקרה, אז באו הכל להכרה שזה הי' גם מאת ה', וראו בזה ישועת אלקינו, וזה וראו כל אפסי ארץ, אפי"ו הפחותים שאינם נחשבים לבלום, ראו עכשיו כי זה ישועת אלקינו, ורק אחר המחייית עמלק שהי' אז.

ד) בגמ. מגילה (עז:) ליהודים היטה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יבודה אורה זו תורה